

BESPREEKNOTITIE 'VERWONDERINGEN JUNIORCOMMISSIE'

1. Raadsproces

a. *Invloed op besluitvorming*

Aanleiding

Wanneer kun je als Raad invloed uitoefenen op besluiten? Krijg je een stuk op de vergaderagenda en is dat het eerste moment dat je ermee kennismakt of kom je al in een vroeg stadium in contact met het onderwerp en kun je reeds een richting meegeven? Tussen deze twee extremen zit een groot gebied waarin ieder voorstel zich bevind. Tijdens de vergadering van de Juniorcommissie van 12 maart 2019 is gesproken over dit onderwerp.

De discussie

De meningen liepen uiteen over dit onderwerp. Een algemene deler is dat iedereen graag zo vroeg mogelijk betrokken wil worden om zijn kiezers zou goed mogelijk te kunnen vertegenwoordigen. De vraag blijft: wanneer is dat mogelijk? Waar is de grens tussen uitvoering en kaderstellend? Is dit niet de verantwoordelijkheid van de raadsleden zelf? En hoe gaan we om met verwachtingsmanagement naar de inwoners toe? De commissie heeft niet een eensgezind antwoord op de vraag op welk moment en in welke vorm zij betrokken wil worden. Wel zijn er een aantal suggesties gedaan waar de commissie zich in kon vinden. Deze zijn voornamelijk bedoeld om raadsleden beter in staat te stellen gebruik te maken van de huidige mogelijkheden tot vroegtijdige participatie.

Conclusies

De commissie werd het eens over een aantal zaken. Allereerst is het voor raadsleden reeds mogelijk om naar bijvoorbeeld bewonersbijeenkomsten te gaan. Raadsleden kunnen daar toehoren, maar ook actief participeren als volksvertegenwoordiger. Zij zijn dan vroeg op de hoogte van wat er komen gaat en zien met eigen ogen hoe het participatieproces loopt.

Daarnaast kwam het idee om actief te gaan uitnodigen voor dit soort bijeenkomsten door de gemeente geografisch in te delen. Dat wil zeggen dat een raadslid uit buurt A, vanuit het college, extra wordt uitgenodigd om aanwezig te zijn. Zo wordt het nog beter mogelijk voor raadsleden om bijeenkomsten af te gaan en hun lokale buurt te vertegenwoordigen.

Een andere suggestie die gedaan is, is het informeren van de Raad door de organisatie in welke fase een proces zit en waar de mogelijkheden voor kaderstelling/bijsturing zitten. Dit zou ook voor inwoners behulpzaam kunnen zijn. Ook werd voorgesteld om bij het begin van een proces de Raad voor te laten lichten door (ervarings)deskundigen uit het land. Zo kan de Raad beter participeren aan de voorkant van het proces.

Aanbeveling

1. Actief uitnodigen van raadsleden voor bijeenkomsten uit hun buurt kan wellicht zorgen voor een grotere opkomst van raadsleden bij deze bijeenkomsten. De actieve uitnodigingen worden door het college verstuurd naar de raadsleden die wonen in de buurt waar zich iets afspeelt;
2. Actief informeren van de Raad en de inwoner in welke fase een project zit en wat de inspraakmogelijkheden zijn;
3. Voor de start van een proces de Raad laten informeren door (ervarings)deskundigen uit het land.

b. Fractiediscipline versus stemmen zonder last

Aanleiding

Hoe balanceer je tussen je loyaliteit aan de fractie en stemmen zonder last? Tijdens de commissievergadering is gesproken over het risico dat een raadslid zich laat overhalen om een stem uit te brengen waar hij/zij het in werkelijkheid niet mee eens is. Het meest bekende voorbeeld is fractiediscipline. Waar houdt fractiediscipline op en verwordt het tot stemmen met last?

De discussie

De commissie heeft uitgebreid over dit onderwerp gesproken. Dat het dilemma af en toe speelt beaamt diverse raadsleden. In beginsel is men het erover eens dat het uitgangspunt is dat je de fractie unaniem een standpunt inneemt. Immers daarvoor ben je ooit samen in een fractie gekomen. Eenzelfde ideologische overtuiging leidt logischerwijs tot een vergelijkbare mening over het merendeel van de onderwerpen die de revue passeren. Toch is het nauwelijks mogelijk dat de volledige fractie het over alle onderwerpen altijd volledig eens is. Afwijkende meningen bestaan ook binnen fracties. Gedurende de discussie komt de commissie tot het oordeel dat het niet mogelijk is om beïnvloeding te voorkomen. Het is vooral aan individuele raadsleden om sterk in hun schoenen te staan.

Conclusies

Toch komt de commissie tot een advies. Een maatregel die motiveert om het eigen standpunt nader onder de loep te nemen is hoofdelijk stemmen. Als standaard hoofdelijk gestemd wordt, wordt van ieder raadslid een actieve meningsuiting verwacht. Op dit moment verloopt het stemproces in de regel fractiegewijs, waarbij de fractievoorzitter het standpunt van de fractie verwoordt. Als een raadslid een afwijkende mening heeft, maar door fractiediscipline zich toch gedwongen zou voelen om met de fractie mee te stemmen, dan hoeft dit raadslid met de huidige methodiek niets te doen: de fractievoorzitter stemt immers. Als hoofdelijk stemmen de standaard is, moet ieder raadslid actief uiting geven van zijn mening. Hoewel dit inhoudelijk niets hoeft te veranderen aan de stemming, wordt hierbij wel een actievere houding van raadsleden verwacht en kan het extra confronterend zijn voor een raadslid om voor of tegen een voorstel te stemmen, terwijl het raadslid het daar niet mee eens is. Hoofdelijk stemmen werpt zo een extra drempel op tegen fractiediscipline en steunt zo het principe van stemmen zonder last.

Aanbevelingen

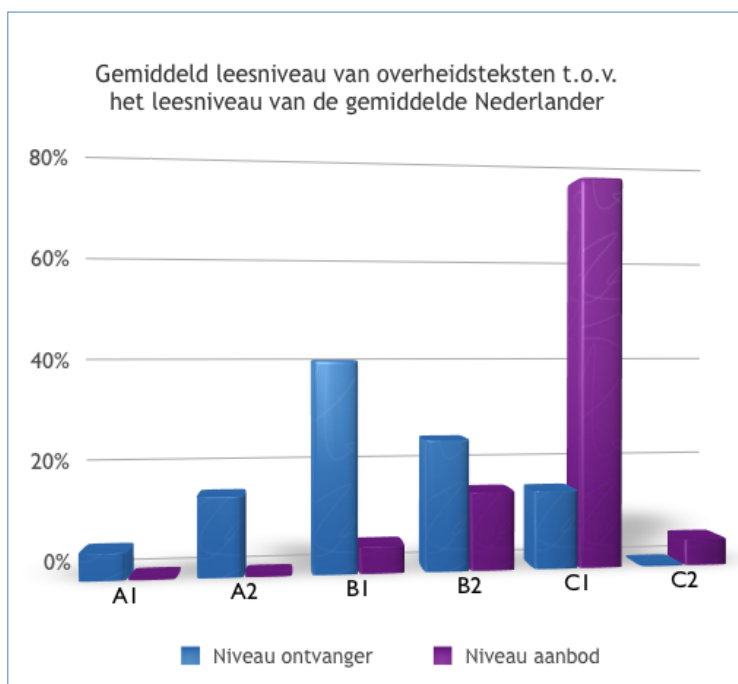
De Juniorcommissie beveelt aan om standaard hoofdelijk te stemmen, tenzij door de vergadering anders besloten wordt.

2. Klare taal

Aanleiding

De commissie is het er over eens dat het taalgebruik vaak te ambtelijk is: wollig, verhullend en technocratisch. Er worden ook veel afkortingen gebruikt die niet bijdragen aan de duidelijkheid van de tekst. Deze manier van schrijven zorgt voor twee problemen:

- Het zorgt ervoor dat inwoners niet begrijpen waarover wordt besloten. Dit vergroot de afstand en het wantrouwen tot de politiek. Ook wordt meebeslissen op deze manier lastig gemaakt.
- De leesbaarheid voor raadsleden is ook van belang:
 - De teksten zijn makkelijker en daardoor sneller te lezen. Het lezen kost minder tijd, en leidt tot meer begrip.
 - Ambigu taalgebruik kan leiden tot misverstanden in de besluitvorming.

Bron: BureauTaal via Accessibility.nl

Discussie

Iedereen in de juniorcommissie is het eens over het belang van klare taal, in de raad en in de communicatie naar de inwoner toe. Door een commissielid wordt de kanttekening gemaakt dat het taalgebruik moet zijn afgestemd op de doelgroep om te voorkomen dat het niet serieus genomen wordt.

Conclusies

Het taalgebruik moet makkelijker.

In de organisatie en raad moet men zich meer bewust worden van het effect dat ambtelijk taalgebruik heeft. Het stelt mensen op een afstand.

De raad heeft een voorbeeldfunctie voor organisatie en inwoners. Dit moet ook blijken uit het eigen taalgebruik van de raad.

Aanbevelingen

De raad zelf:

- Zorgt, samen met de griffie, voor een leesbare uitleg bij agendapunten.
- Zorgt voor toegankelijk taalgebruik in (schriftelijke) vragen, amendementen en moties.
- Vraagt meteen uitleg als iets niet duidelijk is. Dit draagt bij aan de duidelijkheid en bewustwording rondom het belang van helder taalgebruik.
- Denkt actief na over manieren om haar taalgebruik te vereenvoudigen.

Het college en de ambtelijke organisatie:

- Zorgen ervoor, dat elk raadsvoorstel begint met een paragraaf op B1-niveau, waarin duidelijk wordt waarover wordt besloten en waarom.
- Zorgen bij juridische voorstellen (bijv. controleprotocol) voor een oplegger op B1-niveau, waarin de inhoud van het stuk op een begrijpelijke manier wordt weergegeven.

Tips:

- Hoe zeg ik het eenvoudiger?
 - Synoniemenlijst: <http://www.kankan.nl/helder-nederlands/>
 - Zoek naar alternatieven: <https://www.ishetb1.nl/>
- Richtlijnen voor schrijven op B1-niveau van de rijksoverheid: <https://www.communicatierijk.nl/vakkennis/r/rijkswebsites/aanbevolen-richtlijnen/taalniveau-b1>
- Waarom begrijpelijke taal belangrijk is: <https://www.bol.com/nl/p/taal-van-mr-jip-van-harten-dr-janneke-bavelick/1001004010970311/>

3. Omgang met moties

Aanleiding Tijdens een recente vergadering van de gemeenteraad werd een motie ingediend die het College opriep een bepaalde actie te ondernemen, terwijl de wethouder in de eerdere behandeling van dat

onderwerp had aangegeven deze actie al uit te voeren. De motie werd desondanks in stemming gebracht. Dit gebeurt vaker.

Discussie

Een lid van de juniorcommissie is van mening dat het alleen zinvol is een motie tot stemming te brengen als het college daarmee tot iets bewogen wordt, dat het niet uit eigen beweging zou doen. Het voorstel is om moties waar de wethouder zich in kan vinden of die oproepen tot iets dat al uitgevoerd wordt, niet in stemming te brengen. Net als in de Tweede Kamer zou zo'n motie dan kunnen worden geïnterpreteerd als 'aangenomen zonder stemming'. De commissie is geen voorstander van het voorstel. Veel commissieleden hechten aan de motie als signaal of statement aan derde partij(en). Men wil de vrijheid behouden om om politieke redenen een motie in te dienen.

Bovendien is de praktijk in de Tweede Kamer om verschillende redenen niet met de gemeenteraad vergelijkbaar.

Zowel oppositie en coalitie dienen wel eens moties in die oproepen tot iets dat het college al doet. Hierbij heeft een commissielid het gevoel dat het college en de raad een andere houding aannemen, afhankelijk van of zo'n motie van oppositie of coalitie komt. Een motie van de oppositie wordt in zo'n geval (eerder) als overbodig aangemerkt, terwijl eenzelfde soort motie van de coalitie (eerder) wordt gelabeld als een steuntje in de rug. De commissie vindt deze verschillende standaarden wel een aandachtspunt.

Conclusie en aanbeveling

De commissie wil het gevoelde verschil in benadering tussen zulke 'overbodige' moties van oppositie en coalitie aan de raad ter discussie voorleggen.

4. Het zoeken naar dekking voor moties

Aanleiding

Bij het indienen van moties wordt er met enige regelmaat van de indienende raadsleden verwacht dat ze een dekkingsvoorstel voor het plan doen.

Discussie

Er wordt opgemerkt dat het andere raadsleden zijn die vragen om een dekkingsvoorstel, niet zozeer het college. Het gebeurt niet consequent: bij sommige (niet-budgetneutrale) moties wordt er wel om dekking gevraagd, bij andere niet. De commissie vindt dat een fractie niet per se een dekkingsvoorstel hoeft te doen, al maakt het de motie wel sterker. Uit nader onderzoek van de griffie blijkt, dat deze 'oud voor nieuw'-regeling een ongeschreven afspraak is tussen raad en college. Het is niet vastgelegd in gemeentelijke kaderstellende documenten. Er is consensus dat het voor een raadslid lastig te bepalen is of het voorstel misschien binnen de bestaande formatie kan, uit welk potje een voorstel het beste kan komen, of waarmee geschoven kan worden. Begroting op productniveau hebben wij immers niet, wij hebben daarmee een informatieachterstand vergeleken bij ambtenaren/college.

De raad is budgethouder en kan aan het college de opdracht geven om dekking te zoeken bij een door de raad aangenomen motie. Deze werkwijze kan wel betekenen dat niet direct duidelijk is of de motie kan worden uitgevoerd. Het college moet immers op zoek naar dekking en mogelijk terug komen bij de raad als er geen dekking is en uitvoeren niet kan zonder een keuze te maken. Daarnaast geeft deze werkwijze het college de vrijheid om dekking te zoeken. De raad moet achteraf kunnen controleren uit welk budget de kosten zijn gedekt.

Er zijn echter ook moties die geen dekking vereisen of waarbij de dekking wel eenvoudig kan worden aangegeven door de indiener(s) uit de raad. Hiermee wordt uitvoering door het college meteen mogelijk.

Er is consensus in de commissie dat er voor dit onderwerp beter een geschreven regel kan worden gemaakt, die voor iedereen helderheid biedt en consequent door raad, college en organisatie wordt nageleefd.

Conclusie en aanbeveling

Een geschreven regel kan voor alle betrokkenen (raad, college en organisatie) zorgen voor helderheid hoe wordt omgegaan met dekking bij moties.

De commissie wil graag met de raad in discussie over dit onderwerp aan de hand van de 'Bespreknotitie dekking bij financiële voorstellen Gemeente Utrecht' over dit onderwerp: <https://ris2.ibabs.eu/Agenda/Details/Utrecht/5bef5395-4b6e-4f08-af88-704876598640> (agendapunt 4).

Bijlage

Juniorcommissie resultatenlied

(voor de raad gezongen door Juniorcommissie op 28-6-2019)

Op muziek van Mannenkoor Karrespoor: Mooi, man.

<https://youtu.be/5Y2qZoz1IIA?t=37>

In de Raad van Rheden, daar stonden vorig jaar
Raadsleden en raadsvolgers in de startblokken klaar
Sommigen ervaren, soms zo groen als gras
De nieuwen zich verbazend over waarom iets zo was

Refrein:

Ja, want de Raad van Rheden

Werkt volgens een best goed plan, (maar de)

Nieuwe raadsleden

Geven nu graag aan hoe het toch nog iets beter kan

De juniorcommissie, ze kwamen vaak bijeen
Want lekker discussiëren, dat wou wel iedereen,
Geen voorzitter, agenda, notulen in 't begin
Nadien toen ging het beter en zat goed de vaart erin

Refrein

Wij zouden graag wel meer dan slechts twee weken van tevoren
Over welk besluit waarom wordt voorbereid wat willen horen
Hoe stellen wij goed kaders, wanneer in het proces?
Helaas waren de startnotities vroeger geen succes.

Refrein

Besluit ligt voor maar wat vindt nou de inwoner ervan? (Je wil je)

Tijdig informeren, en draagvlak voor 't plan

De raad lijkt soms wel opgesloten in 't gemeentehuis

Kom, laten we de buurt ingaan, dichtbij de mensen thuis

Refrein

Ombuigingen, ambivalent, alsmede, constateren,

Niettegenstaande, sedert, abusievelijk, storneren

Krachtens wet, per ommegaande en bilateraal,

Schrijft u in 't vervolg maar toch gewoon in klare taal

Refrein

De coa-litie dient een motie in, en 't College geeft terug:

“We doen het al, maar dank, het is een steuntje in de rug!”

Van oppositie is zo'n motie toch wat minder nodig:

“Dat doen we al, dus ik vind deze motie overbodig!”

Refrein

We blijven bij de moties, maar 't gaat dit keer om de centen. (Zonder)

Dekking zijn de moties soms maar loze instrumenten

Ook hier is wel verwarring, als je de raad beziet:

Het zoeken naar de dekking moet soms wel en soms ook niet

Refrein

Fractiediscipline versus stemmen zonder last

't Kan heus zijn dat het standpunt van de partij je niet past

Wees niet bang om dan tegen de stroom in te gaan zwemmen:

De raad mag volgens ons wel vaker hoofdelijk gaan stemmen

Refrein

De raadsleden en raadsvolgers die nieuw waren dit jaar

Maken hun verwondering in dit lied openbaar

Zo veel onderwerpen die in de juncie passeren

We denken wel dat we als raad nog best wat kunnen leren!

Refrein